

VERSEK A KÖTETBŐL

A vendégszoba. Feljegyzések egy én-ontológiához I.

A múlt idejű Múlt idejű ember. Feljegyzések egy én-ontológiához II.

Az „itt” és az „ott” . Feljegyzések egy én-ontológiához III.

A szoba. Feljegyzések egy én-ontológiához IV.

A színész. Feljegyzések egy én-ontológiához V.

Értekezés a JAK-füzetekről. Feljegyzések egy én-ontológiához VI.

(út)Leírás, avagy Németóra. Feljegyzések egy én-ontológiához VII.

Irdatlan száját kitátva...

Elégia. A nőkhöz

Tóth László

A vendégszoba

FELJEGYZÉSEK EGY ÉN-ONTOLÓGIÁHOZ I.

„visszamentem ahová
újra elmentem onnan is”
(Petri György)

Már fogy a fagy
az égbolt oly igen szomorú
nyúl lebeg el a lombos házak fölött
űrlélekvesztők ringatóznak a nagy sűrű semmiben
a villamoscsilingelés az Űristen földig lelengő szakállá

ebben a városban minden olyan furcsa
a Napsugár presszóban
a Népstadion út és a Thököly út sarkán
könyvtárból jövet rendszerint 21⁰⁰ és 21³⁰ között
megiszom egy üveg sört
ebben a városban minden olyan
mintha még sohasem lettem volna itt
és most se lennék itt ebben a városban
mindegy hogy hol bárhol másutt (és más időben) csak nem itt (és most)

egy köpködő ablakán tükrötjás csap ki zúgva-pörögve
az emberek rémulten behúzzák a nyakukat pi-pí-pi-pí-pi-pí

K. úr szórakozottan klimpírozik a kivénhedt Koch&Korselten
HÉTRE MA VÁROM A NEMZETINÉL ám egyáltalán nem biztos
hogy így hívják csak én neveztem el K. úrnak
kint nem szűnőn dülöngél locsog a város

megnőtt cylinder fején az éj
a folyó karcsú testén mályvaszín anyajegy a Margitsziget

mindegy hol bárhol lennék bárhol másutt csak nem itt
csak nem ebben a városban ahol minden minden olyan
mintha nem is itt lenne
s nem is az lenne ami

a Nyugatiból meglógott egy bívarharang

EGY JÓ TÚRÓSCSUSZÁRA miközben vizsla szemmel lesi
kivel fizettethetné a soron levő konyakját
nemsokára odébbállok
egy bugyorban lakom nem messze innen
ott folytatom majd az itt-lét kalandját
lemetszek egy szál Gyulai kolbászkrémet
VAJRA KENVE FOGYASZTHATÓ megvacsorázom

a Guszev utcában

majd nem sokkal azután

a Wesselényi utcában Akakij Akakijevicset látták

az utcák nem utcák
magasra csapnak a bérházak hullámai
hánykolódó bárkák a trolibuszok
akár ha sirály ugatna
rendőrautó vijjog odakünn
A KERTHELYISÉGBEN SRAMLI SZÓL a fekete
pincéernőt is én neveztem el Aphroditének
aki a Mátyás sör habjából lépett elő
Hermésznek kevés a nyugdíja
Priamosz balettpatkányt nevelt Helénából
Diogenész beköltözött az Emke aluljáróba
Kováts úr még nem jött fel a légópincéből

ebben a városban az emberek növények állatok is
csupán összeszerelhető elemeik önmaguknak
VARIA-BÚTOR varia-kaktusz varia-öleb VARIA-EMBER
a tartalom elsődleges
a formák viszont maradandók
az asztalon ott hagyok egy huszast
és kilépek az örök hullámverésbe
az Úristennek szőre hull
esik az eső
hogyan néznek lássam
össze kell raknom ezt a várost

ez a város olyan amilyennek összeszerelem
gyere el hozzám
gyere el ebbe a városba
gyere el szobányi bugyromba
ÉJJEL AZ OMNIBUSZ TETEJÉN gyere el
vendég vendégének gyere el
ez a város olyannyira az enyém
hogy már szinte idegennek
de legalábbis furcsának érzem

*a villamoscsilingelés az Úristen földig lelengő szakállá
űrlélekvesztők ringatóznak a nagy sűrű semmiben
nyúl lebeg el a lombos házak fölött
az égbolt oly igen szomorú
már fogy a fagy*

(Budapest/Dunaszerdahely, 1980. tavasz–ősz)

Tóth László

A múlt idejű Múlt idejű ember

FELJEGYZÉSEK EGY ÉN-ONTOLÓGIÁHOZ II.

1970-ben kórházban voltam
 Nyugtatókkal altatókkal tömtek
 az idő lelassult
 eltévedt a hús labirintusaiban
 injekcióstűk ütegei lötték szitává
 a könyékhajlatok ütőereit
 A magnézium után mindig úgy éreztem: bevizektem
 Osztályunk tengermélyen az alagsorban volt
 Az ablakon túl a rácsos ég
 s a szomorúfüzek Sámson-haját felborzoló szél
 Az elektrosokktól megmenekültem
 bár nem tudom van-e mifelénk is ilyesmi
 Az ágy keresztjére feszítve türtem cslap-cslap
 mint csöpög belém az inzulin
 Egy inzultus miatt inzuláltak
 A *ketrechen* az élet értelmén elmélkedtem
 Azért kerültem oda mert az egyik orvosom
 feleségem szeretőjére emlékeztetett
 De szerencsére nem volt az
 különben mégiscsak szétvertem volna a pofáját
 J. a bányapatkányokról mesélt amint kiették kezéből a kenyerét
 Zd. az öreganyjáról meg a kurváiról
 A női osztály másutt volt
 Én sokáig nem láttam pinát
 Igaz egyszer igen ámbár akkor is csak a bozontját
 amikor meglestem Jarmilka nővért a klotyón
 Verset nem írtam egyet sem de kártyáztunk sokat
 Volt hogy egyszerre három doboz cigarettát is elvesztettem
 Volt hogy egyszerre három látomást is nyertem
 M. doktor rájött kisebbrendűségi érzésem titkára

Ám erről eddig még soha nem írtam mert tudom
ha csak egy szót is írnék róla
igazat adnék neki
Készítettem viszont néhány egyéb feljegyzést
a 11., 12., 13. és 14. opust *A múlt idejű ember* címmel
közölte is egy irodalmi folyóirat
A többit azért nem mert azokat
nem írtam meg
Egyébként piros cédulám volt
alagsori galaktikánkon kívül
számomra nem létezhetett más világ
Akkoriban sokat álmodtam mindenféle férgekről bogarokról
Egészen ellepték bőröm pázsitját
Ma már nem álmodom velük
Ha néha egy-egy katicabogár (*Coccinella septumpunctata*)
véletlenül rászáll még karomra
utálkozva söpröm le onnan
Az vagyok aki vagyok
és az
aki nem

(*Dunaszerdahely, nyár–ősz*)

Tóth László

Az „itt” és az „ott”

FELJEGYZÉSEK EGY ÉN-ONTOLÓGIÁHOZ III.

Nincs szomorúbb látvány egy üres íróasztalnál
mondta egy ismeretlen bölcs a XX. század utolsó negyedéből
s ha ez igaz márpedig miért ne lenne az
akkor az én asztalom egyenesen
röhejes látványt nyújt
sőt maga a testet öltött röhej
fényesre lakkozott sátáni kacagás
belekortyolok a boromba goromba verseket kellene írni
goromba verseket kellene
goromba iromba verseket
jobb kézzel közelebb húzom magamhoz az írógép lüktető testét
bal könyökkel odébb tolom a halott könyveket cédulákat
de nem megy
így sem megy
a versíráshoz rend kell
„megnőtt árnyak vonulnak őrző kerteken át
ó mennyi mennyi mennyi zárt világ”
de nem nem
így sem jó
Tadeusz Śliwiak *Lángoló galambdúc*ából kilép egy kisfiú
az asztali lámpa hosszú sárga szakállába kapaszkodva
hintázni kezd hintázni az arcom előtt
Powiedziałem sześćioletniemu / narysuj dom
– *narysował mrówkowiec / Powiedziałem narysuj ptaka*
– *narysował samolot / Powiedziałem narysuj niedzielę*
– *narysował ogromny stadion wypełniony po brzegi*
A gdzie ty jesteś – spytałem
– *tu – odpowiedział stawiając*
jeszcze jedną kropkę oły
ismerős nekem

nem tudom honnan
 de oly ismerős az a kisfiú
 noha amikor én voltam hatéves
 aligha láthattam felhőkarcolót
 aligha láthattam repülőgépet
 aligha láthattam hatalmas stadiont
 csupán a picike pontról tudtam
 s arról hogy az én vagyok
 nem sokkal előtte temettük apámat így a halállal
 jóval előbb megismerkedtem mint a felhőkarcolókkal
 repülőgépekkel hatalmas stadionokkal továbbá
 a tévékészülékekkel telefonokkal politikai
 gazdaságtannal relativitáselmélettel
 s hogy mást ne mondjak
 a szerelemmel *Minden*
vallás eszme mítosz
csütörtököt mond a halál küszöbén
 ma szombat van vagy szita-szita-péntek
 az X. óra a halál órája a *még van* és a *már nincs* órája
 utcák nyílnak bennem utak indulnak pici piaci pacik
 trappolnak villamosok vonítanak a holdra
 a koponyatető véres ege alatt
 sokan élnek sokan élnek bennem
 ki temetetlen vagyok még itt
 távozz takarodj Eriktóth
 ki önmagadat támasztod fel újra meg újra
 kiáltanak rám mindenfelől csúszó s mászó uracsok
 mindenféle daliák s bőfögő szűzek
 a Népszínház utcát messze elkerülöm
 a 37-es apámat hozza vissza mindig
 NÉPSZÍNHÁZ U.–ÚJ KÖZTEM.
 a 37-esen apám ingázik köztem és köztem
 nagy honfoglaló ő elhonfoglal szüntelen
 nagy építész ő beépíti belső tereimet

t
teszi-veszi eendőit lassan elfogyok lassan megnövök
v
esténként az ő zsebórája kél fel s világít egemen
tiktakol zakatol sistereg dübörög *a sűrű éjen át*
oly közel van
oly elérhetetlenül közel
hogy túlnyúlok rajta egyre csak
rendet rendet rendet kellene tenni
rendezni kéne rendezni végre *közös* dolgaimat
(*Dunaszerdahely, nyár-ősz*)

Tóth László

A szoba

FELJEGYZÉSEK EGY ÉN-ONTOLÓGIÁHOZ IV.

„Pralesy v izbe...”

(*Jozef Mihalkovič*)

Megint a szoba.

Megint az/ez a szoba.

Furcsa dolgok történnek abban/ebben a szobában.

Furcsa dolgok történnek velem mostanában.

Egyszerre vagyok kint és bent:

az ablakon bepillantva

magamat látom,

amint íróasztalomnál ülök*

és íróasztalomnál ülve

magamat látom,

amint kintről az ablaküveghez nyomom orromat,

s mihelyt észreveszem idebent,

hogy odakintről figyelem lopva magamat,

káromkodva ugrok az asztalhoz,

hogy elzavarjam

a hívatlan *tanút*,

s mihelyt észreveszem idekint,

hogy megneszeltem odabent,

hogy valaki néz,

valaki néz,

néz,

eltűnök hirtelen az ablak alatt.

Zeneszót hallok,

hóesésként kavargó dallamot,

de a közelben senki, semmi.

* Vö: „...ő az író, az ember – mint fogpasztástubus, aki magát préseli ki a golyóstolla hegyén.” (Hubay Miklós)

Fölálllok,
próbálgatom a lépést,
a zeneszó együtt mozdul, együtt halad velem:
a testem muzsikál,
a mozdulataimból, üregeimből,
bőröm pórusaiból buknak világra a hangok,
ezer hangon zeng bennem a csönd,
megélt és meg nem élt esték
kék-bolyhú csendje.
Talán így van,
talán másként.
Csak a *van* bizonyos, csak a *van*.
Van az/ez a szoba,
s vannak azok/ezek a furcsa dolgok,
melyek abban/ebben a szobában történnek minduntalan.
A bútorokban láthatatlan erdő,
nem hallható lombsuhogás,
szélzúgás.
Páfrány is nő itt,
s rég kihalt őslények mászkálnak
e helyiségbe zsúfolt
könyveim
és álmaim közt.
A szoba légterében időnként madár cikkan,
megtelepszik
a lámpabura üvegén,
szarvas iramodik a zöld szőnyegen,
aztán csörömpölés:
mintha kiszökkent volna az ablakon át.
Odakint örvénylik az éj,
a csillagok időtlen bárkái
sorsukra hagyottan hanykolódnak
a néma hullámverésben.
Sokszor írtam már erről;

arról/erről a szobáról is,
azokról/ezekről a dolgokról is.
Csak egy valamiről nem írtam még:
a magam szerepéről/szerepeiről
azokban/ezekben a dolgokban.
Márpedig a magam szerepének/szerepeinek
függvényei azok/ezek a furcsa dolgok,
s azoknak függvénye az/ez a szoba is.
És fordítva:
magam is csak függvénye vagyok
azoknak/ezeknek a furcsa dolgoknak,
s annak/ennek a szobának is.
Kiegészítjük,
magyarázzuk, feltételezzük egymást.
Már régen elrejtöttem a világ elől,
beköltöttem abba/ebbe a szobába,
beköltöttem a húsomba, mozdulataimba.
És velem rejtőzött,
velem költözött a világ is.
És látom azt, amit sohasem láthatok,
és utazom akkor is,
ha ki se mozdulok a húsomból,
ha ki se mozdulok abból/ebből a szobából.
A lakáshoz, melyhez az/ez a szoba tartozik,
s melyben azok/ezek a furcsa dolgok történnek,
közel kilenc éve jutottunk hozzá.
Mielőtt beköltöztünk volna,
eljöttünk megnézni.
És berendeztük – képzeletben.
Itt ez lesz,
ott az,
amott amaz.
Aztán berendeztük még egyszer,
ezúttal a valóságban,

de ez már évekig eltartott:
 hol erre nem volt pénz,
 hol arra.
 Végül *berendeződött* harmadszor is:
 a szagunk által,
 bíbor képzelgéseink által:
 alig férünk már a lakásban
elmozdult mozdulatainktól.
 A bútorokban láthatatlan erdő,
 nem hallható lombsuhogás,
 szélzúgás.
 Odakint örvénylik az éj,
 a csillagok időtlen bárkái
 sorsukra hagyottan hánykolódnak
 a néma hullámverésben.
 Kezdetben rengeteg volt itt a bűdösbogár,
 meglehet, több hadseregnyi is,
 ahová léptünk,
 mindenütt bűdösbogarakra tapostunk.
 Legalább nem lesz szükségünk szőnyegekre,
 tréfálkoztunk,
 hiszen van már *élő* szőnyegünk.
 A bogarak azóta eltűntek,
 mi maradtunk.
 És nőnek a gyerekeink,
 és növekszik bennünk az idegenség.
 S rákényszerültünk időközben a szőnyegvásárlásra is.
 Abba/ebbe a szobába egy zöld-sárga mintás jutott.
 Olykor vakondtúrások nőnek ki belőle,
 de háromnál sohasem több,
 ám nem is kevesebb háromnál.**

** „Že jede o v ýmysl? Proč ně? (Vladimír Holan)

Azokat a vakondtúrásokat
még a gyermekkoromból
hoztam magammal:
ha belépek abba/ebbe a szobába,
mindig gondosan kikerülgetem őket,
nehogy eltapossam valamelyiket.
A gyerekeimtől,
a másik embertől és a vendégeimtől
nem kell félnem: nem látják,
tehát el sem taposhatják őket.
Zeneszót hallok,
hóesésként kavargó dallamot:
a testem muzsikál,
ezer hangon zeng bennem a csönd,
megélt és meg nem élt esték
kék-bolyhú csendje.
Talán így van,
talán másként.
Csak a *van* bizonyos, csak a *van*.
Hát ami nincs?
Amiről nem lehet beszélni?
Amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell?***
Amiről nem lehet beszélni, arról beszélni kell.
Csak a *van* bizonyos,
csak a *van*.
Meg a *nincs*, a *nem lehet*.
Van úgy, hogy nem értem szavamat sem,
mert egyszerre
hárman, négyen, öten is beszélek.
És a világ is beszél velem,

*** L. Wittgenstein.

minden, ami benne van ebben a versben,
 s ebben a versben benne van minden,
 mert benne van az is, ami nincs benne,
 benne van azáltal, hogy hiányzik belőle,
 miként abban/ebben a szobában is
 benne van minden, ami nincs benne.
 Bizony, mondom,
 furcsa dolgok történnek abban/ebben a szobában.
 Furcsa dolgok történnek velem mostanában.
 A bútorokban láthatatlan erdő,
 nem hallható lombsuhogás,
 szélzúgás.
 Páfrány is nő itt,
 s rég kihalt őslények mászkálnak
 e helyiségbe zsúfolt
 könyveim
 és álmaim közt.
 Olykor titokzatos erő löki elő a fényképeket
 az albumok, fiókok fedezékeiből.
 Körhintán, diákszállón,
 tengerparton.
 A történelemben.
 Szakadt gúnyában,
 deákok köpenyében,
 admirálisi egyenruhában.
 Ezzel, azzal, amazzal.
 S egyedül is.
 Tele van velük az egész szoba.
 Némelykor meg a levelek kerülnek elő.
 Ettől, attól, amattól –
 erről, arról, amarról.****

**** Pl. „Mitévők legyünk? Soha szívem ágába se tűnt a pártütés.” (Illei János)

Azokkal is tele van.
 Azt mondom rájuk: i g e n ,
 i g e n , n e m , t a l á n .
 Soha nem lehettem annyi ember,
 amennyi lenni akartam.
 Nem lettem mégsem,
 mégsem kevesebb.
 Aztán egy idő múlva
 a képek, levelek
 maguktól visszavonulnak fedezékeikbe.
 És ismét rend lesz,
 és ismét rend van abban/ebben a szobában,
 és én ismét az íróasztalomnál ülök megnyugodva,
 ezer hangon zeng bennem a csönd,
 megélt és meg nem élt esték
 kék-bolyhú csendje,****
 amikor egyszer csak megpillantom magamat,
 amint orromat az ablaküveghez nyomva
 figyelem lopva magamat,
 s amint odakint rájövök,
 hogy fölfedeztem magamat idebent,
 eltűnök hirtelen az ablak alatt,
 s újból megnyugszom –
 odakint, az ötemeletnyi mélységben
 és idebent, az íróasztalomnál.

(Dunaszerdahely, 1984. nyár, ősz)

**** „Talán így van...” – l. m. f.

Tóth László

A színész

FELJEGYZÉSEK EGY ÉN-ONTOLÓGIÁHOZ V.

Tóth Zsókiának

„Lecsukva lát legjobban a szemem,
mert nappal csak lim-lom tűnik elébe”

(Shakespeare: XLIII. szonett)

„Minden titok e nagy világon
S az Isten is, ha van,
És én vagyok a titkok titka,
Szegény, hajszott magam.

(Ady Endre: Hiszek hitetlenül Istenben)

„A Semmit akarja játszani
az üldöző semmit
önmaga bizalmas Semmijét
a szavaktól undorodó
a félelmet és nagyságot összetévesztő Semmit

a függöny ijedten legördül”

(František Halas: A színész)

Egy mondat közepén kuporgok,
egy mondat közepén gesztikulálok,
egy vége nincs monológ
végigmondhatatlan mondatának közepén,
hangok ólomfalai vesznek körül,
miként Jónást a cet zsigerei,
egyedül vagyok –
bohóc-Casanova
a hangok, szavak, gesztusok ólomcellájában,
láthatatlan óriás véreként
fröcsög le rám a reflektorfény,
a sűgőlyukban a sátán ül,
az ügyelőpultnál isten,

kellékesek és díszletezők: angyalok
 káromkodnak a színpalak mögött,
 föltekintve Gábrielt –
 a színpadmestert látom,
 amint a zsinórpadról
 rakott fészket magának.
 Egy mondat közepén kuporgok,
 egy mondat közepén gesztikulálok,
 egy vége nincs monológ
 végigmondhatatlan mondatának közepén,
 körben a sötétség köpenyét lengeti a szél,
 igazítok a vállamról lecsúszott
 éjszakán,
 s nagyokat kortyintva
 a teremtő álmatlanság italából,
 fölveszem arcomat,
 leteszem arcomat,
 eltűnök mögötte.
 Színész voltam,
 színész vagyok,
 játszom.
 Játszom – arcomon rideg nyugalommal,
 s rémülten rohanva át bokron-árkon.
 Kávét iszom,
 s miközben a csészét
 visszateszem az asztalra,
 a nap is feljő,
 lenyugszik,
 majd újból feljő,
 és nyárból őszebe,
 őszből télbe fordul át
 az esztendő,
 s ezalatt érzem,
 mint lüktet bennem egyre vadabbul

az idő pulzusa:
magam vagyok magamnak
Káinja, Brútusa.
Időnként felhőkbe, vizekbe öltözöm,
és magam leszek a vízözön,
rázúdulok a világra,
s mérhetetlen számat kitátva
terülök szét a földeken, réteken.
Időnként akár a sziklakő:
lezúdulok, szétesem,
időnként tükör előtt szorongok kicsi emberként:
jobbra fésülöm a hajam,
balra fésülöm a hajam,
nincs hajam.
Éjjelenként félreteszem
állszakállam, áléletem.
Azaz csak félretenném,
mert magam sem tudom már,
bennem mi a való, s mi az ál.
Játszom tehát, játszom, játszom.
A játék egészen behálóz, átsző, átfon.
Magamtól kisebbnek, magamtól nagyobbnak,
magammal azonosnak látszom.
Színész voltam, színész vagyok,
játszom.
Kívül esek magamon,
a környezete vagyok magamnak,
s ami én voltam: részem csak.
Belül esek magamon,
s ellenemre van,
legalábbis közömbös számomra
minden kívülem levő,
melyek számára
nemkülönben közömbös vagyok.

A nap a szememben kél,
de fölöttem ragyog.
Minden, ami igaz,
elcsúsztatva is az.
S én ilyen *elcsúszásban* élek,
ilyen örökös elcsúszásban.
Színész voltam, színész vagyok,
játszom.
Az életem ez,
a terhem, átkom.
Áll mögöttem valaki,
vállamra teszi szép kezét,
de amikor hátranézek,
nincs mögöttem senki,
csak egy kéz súlyát érzem vállamon.
Időnként lesből csap le rám a rím,
időnként szavaimnak útjukat állják
a fogaim,
felsebzik őket,
ruháikat szétszaggatják,
de időnként a szavak
verik ki egyik-másik fogamat,
oly erővel tódulnak ki a számon.
Színész voltam, színész vagyok,
játszom.
Ó, persze, a szavaim, a szavak!
Elméláznak olykor,
s időnként, akárcsak én, önfeledten játszanak.
Van úgy, hogy kopott farmerben lődörögnek,
van úgy, hogy indulataim melegítőjében kocognak,
önfegyelmem kifogástalan öltönyében feszítenek,
vagy éppen érzelmeim háziköntösében
üldögélnek keresztbe tett lábbal.
Netán velem együtt rohannak rémülten át

bokron-árkon.

Színész voltam, színész vagyok,
játszom.

Elindulok, de lábam együtt lép velem,
mozdulok, de a karommal, testemmel.

Megszólalok,
ám mintha belőlem szólna valaki,
régholt emberek hajolnak át
nemlétükből a létbe
a hangom által.

Apám szólal meg a hangomon,
s nagyapám,
holt őseim

és ismeretlen halottak
mondadják velem a magukét.

Szememben kél a nap,
de fölöttem ragyog.

A mindenségnél hol kisebb,
hol nagyobb vagyok,
mely ha akarom,
a pupillámba belefér.

Jobb és bal kezemmel közrefogom magamat,
jobb és bal kezemmel a végtelenbe nyúlok,
a semmi magzatvizében pancsolgatok.

Egyik kezem tárgyakat tesz az asztalra,
a másik kezem elveszi az asztról,
amit az egyik kezem odatett.

Így építkezem,
önmagam Atlantiszát
építgetem
egy életen át.

A mélyben,
mélyen a felszín alatt,
eleve elsüllyedt világrésznek építem,

amelyről elmondhatom:
hiába kerestem.
Magam fekszem
mozdíthatatlan szálfaként
útjaimon keresztül,
s magam mutatok magamnak utat:
minden mozdulatomban
ezernyi idegen mozdulat!
Egy mondat közepén kuporgok,
egy mondat közepén gesztikulálok,
egy vége nincs monológ
végigmondhatatlan mondatának közepén,
láthatatlan óriás véreként
fröcsög le rám a reflektorfény,
a sűgőlyukban a sátán ül,
az ügyelőpultnál isten,
s én játszom csak, játszom, játszom,
a játék egészen behálóz, átsző, átfon,
játszom, mint kinek önmagán kívül senkije, semmije,
játszom csak, s immár harminchét évem ablakán át

hajolok ki a semmibe.

(Budapest, 1986)

Tóth László

Értekezés a JAK-füzetekről

FELJEGYZÉSEK EGY ÉN-ONTOLÓGIÁHOZ VI.

„*jak* *fn* *Áll* Vadon is élő, hosszú szőrű, a bölényhez hasonló,
ázsiai szarvasmarha-féle (Poephagus grunniens)”
(Magyar Értelmező Kéziszótár)

A barátom, Z. T. a minap elküldte a JAK-füzetét
az utóbbi időben
ez már a negyedik JAK-füzet
melyet a barátaimtól kaptam –
Z. T.-én kívül még M. M.-től, P. A.-tól,
és természetesen V. I.-től – ha ez így megy tovább
nemsokára akár JAK-füzet farmot is létesíthetek
jól megférnek itt a szobámban egymás mellett
noha a barátaim nem mindig férnek meg jól
egymás mellett
s megesik
hogyan én se férek meg jól velük
JAK-füzeteik ellen azonban semmi kifogásom nem lehet
békésen szuszognak és mélabús szemmel bámulják könyveim
friss füvet legelnek fűzőld szőnyegemről
s noha a szárazságot ők is jól bírják
akár a teve vagy a sivatagi vadjuh
ellentétben a barátaimmal
akik örökösen
jó borral locsolnák
örökösen kiszáradt torkukat
JAK-füzeteik időnként belekortyolnak ásványvizes poharamba
talán még hasznukat is vehetem
mondjuk egy újabb költözködésnél
ami lassan újból esedékes lesz
hiszen már kilencedik éve élek ugyanabban a lakásban

és kilencedik éve ugyanabban a házasságban
és harmincadik éve ugyanabban az országban
holott mi sem ártalmasabb
mint kilenc évig élni ugyanabban a lakásban
és kilenc évet élni ugyanabban a házasságban
az országokkal viszont ki tudja hogy van ez
nagyapám például hetvenhét éves volt
amikor meghalt
s e háromnegyed évszázad alatt
négy országban élt
noha ki sem mozdult a falunkból
legalábbis Izsán kívül soha nem lakott huzamosabb ideig másutt
ám a barátaimtól kapottakhoz hasonló JAK-füzetek
feltehetően neki is nagy segítségére
lehettek volna
ha lettek volna már az ő idejében is JAK-füzetek
hiszen a JAK-füzetek tudvalevően kiváló málhások
és hátasoknak vagy igásoknak is nem kevésbé kiválóak
úgyhogy barátaim JAK-füzetei valószínűleg
nemcsak költözködésnél
hanem egyéb alkalmakkor is segíteni fognak
amire minden bizonnyal szükségem is lesz
hiszen errefelé nagyon szeles az életünk
szelek tépik minden oldalról
szelek kavargatják föl minden szögletét
szél veri marja véresre bőrünk
szél szaggatja meg ruháinkat
szél szél szelek fűjnek
szelek a történelemből
úgy nézem
ezek már meglehetősen szelíd
mondhatnám házi JAK-füzetek
noha domesztikációjuk
nem fejeződött be egészen

egy-két vonásukkal
mozdulatukkal kitörésükkel
nagyon is emlékeztetnek még
a vadJAK-füzetekre
bár látni
ők is ugyanarra a sorsra jutnak
mint az őstulok-ivadék zebumarhák
a batengből szelídített balimarhák
a garuból szalonképessé civilizált gayalok
s nem is nagyon tiltakoznak efféle kilátásaik ellen
láthatóan jól érzik magukat e szobányi karámban
gyermekkoromban
akár karomban is ringathattam volna őket
hiszen azóta sem voltam soha olyan hatalmas mint akkor
békésen szuszognak és szomorkás szemükkel bámulják könyveim
friss füvet legelnek fűzőld szőnyegemről
időnként belekóstolnak
ásványvizes poharamba
egy kicsit lehetne tágasabb is ez a szoba
hol nevetnek élnek sírnak köröttem a tárgyak
hosszú szőrüket gyapjas bundájukat idővel
minden bizonnyal levetik majd
barátaim JAK-füzetei
mivel nyaranként fürdőnadrágban is
elviselhetetlen itt a hőség
legfeljebb nekik is varratok fürdőnadrágot
de télen sem süllyed 20 °C alá
s elképzelhető hogy barátaim JAK-füzeteinek
szerepköre is átértékelődik majd
húsukra talán nem lesz szükségem
és a szőrükből sem kell fonalat fonnom
s távfűtéses lakásom lévén
tüzelni sem fogok
a trágyájukkal

de költözködésnél és egyéb alkalmakkor
azért jók lesznek valamire
s ha minden jól megy kába reggeleim
archimédeszi pontját is ők jelenthetik majd
hiszen mostanában úgy ébredek reggelenként hogy nem tudom hol vagyok
úgy ébredek mintha mindig egy másik reggelben ébrednék
mintha egy másik életre s másik valóságra nyitnám a szemem
tükör elé állok ilyenkor
és elmerülten vizsgálgom
van-e még arc s hány arc van az arcom mögött
rákiáltok a tükörképemre hogy megtudjam
hányan ismernének hangjukra a hangomból
s a szememben kutatgom kíváncsian
hány embert hány évtizedet
évszázadot őriznek szorongásaim félelmeim
és barátaim JAK-füzeteit verset hallgatni is megtanítom
írásaimat nekik olvasom föl először
már látom milyen jól megértjük egymást
esténként velem szemben ülnek vagy heverésznek
s elropogatnak jámboran egy-egy fűszálat fűzőld szőnyegemről
és békésen szuszogva hallgatják legújabb verseim
ha egyszer a barátaim – tehát Z. T., továbbá
M. M., P. A. és természetesen V. I.
– erre úgysem hajlandók
s ha megtetszik nekik valamelyik
elbődítik magukat
hangjuk repesve szárnyal majd a Holdig
megremeg tőle a néma éjszaka
felzeng s átforrósodik tőle
a holt-hideg űr
azután belekóstolnak ásványvizes poharamba
és békésen hallgatnak
s kérődznek tovább

(Dunaszerdahely, 1985. április 6., június 17.)

Tóth László

(út)Leírás, avagy Németóra

FELJEGYZÉSEK EGY ÉN-ONTOLÓGIÁHOZ VII.

„– Was gibt es heute?

– Es gibt Suppe, Reis, und Fleisch.”

(Egy német nyelvkönyvből)

Prágától Berlinig az utat az étkezőkocsiban vészeltük át.

Igaz, én csak Ústítól, mert addig eltartott a pálinkám,

melyet előző nap vettem Budapesten,

ahol oly jó a Szabadság-,

oly jó a Szabadság-

hídon sétálgatni.

Mert az ötlet Pallasz Athénéja,

nevezetesen, hogy *ugorjunk el* Berlinbe,

Budapesten pattant ki a fejünkből, teljes fegyverzetében,

egyszerre lobogtatva meg mindhármunk útlevelét. Mindhármunkét:

az enyémen kívül még D.-ét és Sz.-ét,

akik már Prágától az étkezőkocsiban

dekkoltak. Néhány sörösüveg

fedezékében, hát persze.

Odakint sűrűn

//////////

//////////

//////////

esett az eső.

Megyek utánuk Ústínál,

Mert, mint mondom, elfogyott a pálinkám.

Gondoltam, arra egy(-két) sört még én is ráönthetek.

Szóval, D. és Sz. már ott beszélgettek nagyban.

Úristen, hát nem a színházról?!

Arról, hogy milyen a progresszív,

a kreatív, a kegyetlen, meg az ilyen meg olyan.

Arról, hogy milyen a szegény. Szegény színház!
 D. filozófusnak készült meg szociológusnak, s ilyeneknek.
 Tizenhat éves korában már a kisujjából rázta,
 a kisujjából Kantot, Hegelt, Marxot.
 Ő sem tehet róla, hogy épp a színművészetire vették fel Budapesten,
 ahol oly jó az Egyetem-,
 oly jó az Egyetem-
 presszóban „diplomázni”.
 Ezt megelőzően pék volt, kazánfűtő, díszletező.
 És eltanácsolták a jogtudományiról.
 Vagyis a jog(ászok)nak asztalánál nem foglalhatott helyet,
 Sem egyaránt,
 Se másképp.
 Elment hát színésznek,
 ott legalább nyíltan,
 s hivatalból komédiázhat.
 Időközben házasságot kötött egy magyar állampolgárságú lánnyal,
 és nem tért vissza az országba, ahol született.
 Csak akkor értettem meg igazán,
 miért idézgette már egy ideje
 oly szívesen
 az országból országba bukducsoló
 Norwidot: „Ne tanítsátok hát, hogy hol
 lelem fel hazámat...”
 Igaza volt,
 minden embernek
 magának kell megküzdenie e/a tudásért.
 Sz. prózáirónak készült, amióta eszét tudja.
 Sokat potyáztam nála, mert eleinte jól kereső pincér volt.
 De ő megvadult, és többet és többet és többet akart.
 Így lett földönfutó gyalogkakukk.
 Kengyelfutó újságíró.
 Így lett Sz.,
 aki berlini utunk idején

maga sem tudta, hogy néhány hónappal később
 egy szintársulat szépreményű művészeti vezetője lesz.
 Még ma sem tudja, mert igaz, hogy kinevezték,
 de azután rögtön vissza is vonták
 a kinevezését. Majd később kinevezésének visszavonását,
 azután pedig kinevezése visszavonásának visszavonását is visszavonták.
 Ő nem az országot hagyta el,
 csupán a színházat,
 amelynél egyetlen bűne volt,
 hogy színházat szeretett volna csinálni.
 G., aki e törekvéseiben társa volt, ugyancsak
 Magyarországon rendez azóta.
 Igaz, Sz. is eljátszadózott egy ideig a gondolattal.
 Végül megelégedett azzal, hogy van egy gondolat,
 mellyel eljátszadózhat időnként.
 Elég az hozzá, hogy untattak,
 De a szalonnás rántotta (Die Gäste essen
 Und trinken. „Bringen sie bitte die Speisekarte.”
 „Guten Apetit!” „Danke.”) jó volt.
 Szóval, untattak, pedig nincs-sok-különbség van köztünk.
 Ha csak annyi nem, hogy ők az életüket szeretnék
 a színházhoz kötni, számomra viszont
 maga a létezés drámai.
 Egy évvel későbbi barátnőm szerint
 belepusztulnék, ha nem lenne az.
 Az itt-lét,
 a da-Sein.
 Pedig mit meg nem tettem, hogy elkerüljem a drámát!
 Ezt a verset most mégis *Az áldozat* hátára* írom.

Drezdánál az öreg Zs.-né jutott eszembe.

* Értsd: szerző első drámája kéziratlapjainak „hátára”.

Odakint már csak

/////

/////

/////

szemerkélt.

Ő volt a némettanárom az Almában.

Ó, Tannenbaum, ó, Tannenbaum.

Mégsem szálltam ki Drezdában.

Minek is szálltam volna, ha egyszer Berlinig utazom.

Berlinben mégis kiszálltam, pedig Berlinig szólt a jegyem.

(„Megérkeztem hát”, gondoltam, s lelki szemeimmel már láttam is magam előtt majdani tudós életrajzíróim sommázatát: „Kelet-Berlin – Európa legnyugatibb pontja, ahová a költő életében eljutott.”)

Az Ostbahnhofon végleg szem előtt vesztettem

a pardubicei lány márványba faragható seggét.

Már csak e segg miatt is érdemes lett volna Buonarottinak néhány évszázaddal később születnie, szűrtem le magamban a tanulságot, mert a tanulságok akkor is nélkülözhetetlenek, ha semmire sem használhatók.

Biz' isten,

szívesen kiülnék esténként

e lány ölének barlangnyílása elé,

akár az őseember,

s megbabonázottan bámulnám

szeme rőzselángját. Ekkor jutott eszembe Inge.

(Akinek nem Inge... annak Clara.)

Tizennégy éve Karlsbadban.

A Moszkva Szálló fölött,

a domboldalban.

Hu-húúú!

Aztán az apjáról mesélt,

M. egykori Oberstruhmanführerről,

aki akkoriban Münchenben vagy holt élt.
 Ő az anyjával Zwickaiban, de nem M. volt a neve.
 Csehül még az anyjától tanult meg, és Křiriben született.
 Talán éppen az ő üresen álló házuk falát vizeltem le egyszer részegen,
 amikor gimnazistaként komlóbrigádon voltam ebben a faluban.
 Tavaly, Várnában, az hittem őt látom a granyinán.
 Megszólítottam, de nem tudott csehül.
 Még szerencse, hogy nem ő volt,
 különben nagyon csehül álltam volna,
 hiszen a feleségem is velem volt. „Életem
 sorára vándorlás vár – írtam neki egyszer. – A vándor
 különös kötelességeit kell gyakorolnom, és a legsajátosabb próbákat
 megállnom. Hogy mosolygok néha, amikor átolvasom
 a föltételeket, melyeket e kötelék szab,
 melyeket én szabok magamnak!” De ez a levél,
 s időnként határozottan emlékszem rá, nem is az én tollamból
 származik: Natalie-jához írta Wilhelm Meister. Übung
 Macht den Meister.
 Az S-Bahnon persze potyán utaztunk.
 Ez D. módszere, akinek két szeretője is van itt.
 A mulatt Fräuleinről, azon kívül, hogy D.-nek is szeretője,
 nem tudok semmit. Vele igazán mulattságos lehet D.-nek.
 Hédiről később még szólni fogok.
 Szóval, az S-Bahnon – majdnem SS-Bahnt írtam –
 az jutott eszembe, hogy mi lett volna, ha az a valami Fritz**
 negyvennégyben (vagy negyvenötben?) magával viszi anyámat?
 A mi házukban lakott I.-n, mert tiszt volt.
 Mi nem voltunk tiszték, de a mienk felelt meg neki.
 Úgy látszik, rokon lelkek lehetünk, mert, igaz, kicsit
 később, nekem is az felelt meg.
 A mi házukban lakott Vologya is, mert ő is tiszt volt.
 (Tehát Vologyával is rokon lelkek vagyunk.)

** Szerző nagyanyja szokta volt így mondani: „Az a valami Fritz.”

Igaz, ő meg Vlagyivosztokba
 akarta vinni a muttert.
 Végül is V. G. rendőr vitte őt Pestre,
 egy-két évvel később,
 negyvenhétben vagy mikor.
 Ha anyám nem megy hozzá, márpedig nem akart,
 akkor Csehországba viszik őt. Talán Křiribe,
 talán éppen Ingéék alighogy üresen maradt házába.
 Viszont oda sem akart.
 Akkor inkább Pestre.
 De mégiscsak egy i.-ihoz.
 Még ha rendőr is az illető, de i.-i rendőr Pesten.
 Szóval, arra gondoltam, mi lett volna, ha...
 Akkor most egy kiköpött germán lennék.
 De nem vagyok az.
 És orosz se,
 és cseh se, és szlovák se, és... magyar se...
 Se-se, se-se, se-se.
 Egyszer majd írni fogok egy regényt.
 E g y r e g é n y t . (– Talán. –) A színházról.
Függöny – ez lesz a címe. De nemcsak a színházról
 szól majd. Többről. Arról, hogy felmegy a függöny,
 lemegy a függöny. Felmegy a függöny, lemegy
 a függöny. Felmegy, lemegy. Fel. Le.
 Meg akartam nézni a Brandenburgi kaput.
 De Sz. azt mondta, hogy ő... ugyan nem megy oda.
 Mert már másodszor van itt, és unja.
 Nem tudom, a kaput unta-e,
 vagy azt, hogy onnan
 nem mehetett tovább. Az igazat
 megvallva, Komáromban én se nagyon szeretek
 kijárni a Duna-hídhöz. Sőt, a Duna-partra
 se szeretek kijárni. „A rakodópart
 alsó kövén ültem...”,

s a túlparton
 egy másik országra
 láttam én – fogalmazom át
 időnként a költő szavait. Egy másik országra... arra,
 ahol születtem. „Ne tanítsátok hát, hogy hol
 lelem fel hazámat...” Ne tanítsátok.
 Magamnak kell megküzdenem
 a/e tudásért.
 Afféle innen oda,
 onnan ide állapot ez az enyém.
 De az itt-is–ott-is lét vajon nem jelent-e
 sehol-se létet?
 Ne tanítsátok hát,
 ne tanítsátok hát.
 D. szerzett vagy tíz márkát – ez is az ő módszere.
 Az egyik nyilvános klotyóból emelte el,
 Ahol a vécés nénit a húgyozó vendégek lelkiismerete helyettesíti.
 Nekem 3 db gumióvszert pottyantott ki az automata.
 S mindezt potom 1 márkáért, mert ki akartam próbálni.
 Nem az óvszert, az automatát.
 Ó, Tannenbaum, ó, Tannenbaum.
 Der Koch und die Köchin kochen.
 Zs.-nénél összesen 44 szót tanultam meg németül.
 Ebből nyolcat elfelejtettem azóta.
 Most harminchatot tudok.
 És harminchat éves vagyok.
 És azt hiszem, leszek még több is.
 És minél több leszek, annál kevesebb...
 annál kevesebb német szót fogok tudni.
 Vagyis 36 év múlva már egyet se.
 Akkor majd újrakezdem.
 Akkor majd halott poraimból
 újra összeállok testemmé,
 szétnyitom magam fölött a földet,

és ismét nekilátok a németnek.
Még jó, hogy Berlinben ott volt velem D. meg Sz.
Sz., aki talán hatvankét szót is tud,
s D., aki még nála is jóval,
de jóval többet,
úgyhogy nyugodtan olvashatja eredetiben
Hegelt, Marxot meg... Lukácsot
és... Heller Ággest.
S nyugodtan kutyantgathatja eredetiben német szeretőit is.
Így az ő érdeme, csakis az övé, hogy volt hol aludnunk.
Mert a szállodák, persze, szóba se jöhettek.
Az egyik túl drága volt, a másiban meg nem volt hely.
A harmadikat viszont még el se kezdték építeni.
De vissza se jöhettünk, mert a nemzetközi
jegypénztár ZÁRVA volt.
Így Hédinél szálltunk meg, de nem Hédivel.
Illetve csak Sz. meg én nem, mert D. vele.
Pedig Hédi igazán szép lány.
És: „...A csodák teljét látja – magát.” (Novalis)
Oroszt és franciát tanít egy iskolában,
az anyja Halléban él, az apja Bonnban,
de róla nem szívesen beszél.
Két üveg sör és két cigaretta között elmondta,
hogy bejárta Kelet-Európát,
végigsátorozta (sátorozta?) a Balaton-partot is,
ahol megtanult néhány szót magyarul.
És nem értette, hogy lehetünk mi magyarok,
ha mégse vagyunk azok.
Ő Franciaországba vágynak,
s az első adandó alkalommal kint marad.
Kisfiús, kócos álmaim belém kapaszkodnak időnként,
s úgy érzem,
többé nem eresztenek el.
Bevallom,

itt villant először agyamba,
hogy egyszer akár én is elhagyhatnám
az országot, ahol élek. Ám ahonnan eljőnnöm
nem szabad, mondván, ha mindenki eljön,
ki marad? „Ne tanítsátok hát, hogy hol lelem
fel hazámat...” Mert mit nevezzen hazájának az ember?
Az egyik országban születtem,
a másikban élek;
az egyik nyelvet, múltat ad,
a másik kenyeret:
melyiket nevezzem

hazámnak?

Megtörténik, hogy olykor
egészen egyszerű kérdésekre nem lehet
egészen egyszerű válaszokat adni.
Sőt az is, hogy egyáltalán nem lehet válaszokat adni rájuk.
Mert megtörténik, hogy kiderül,
mi sem bonyolultabb
az egészen egyszerű kérdéseknél.
Vagy talán ez a heverő,
ez az asztal,
ez a szék,
ez a néhány rozszant bútordarab,
ez a néhány ezer könyv a hazám,
melyek berendezik
e zordon betonfalak közé szorított életem?
Ez a test,
mely napról napra gyengül,
s időnként jelentkező fájdalommal üzeni:
vigyázz!?

Netán ez a vers,
melybe egy-két tűnő pillanatra beköltözhetek,
hogy újból száműzött csavargóként
lépjek ki nyikorgó ajtaján?

Hédi ugyanolyan panelházban él,
amilyenben én is Dunaszerdahelyen.
Vagy amilyeneket Kolozsvárott és Wroclawban is láttam.
Meg Budapesten,
ahol oly jó a Felszabadulás,
oly jó a Felszabadulás
téren ácsingózni.
S vajon kezdenek-e már egymásra hasonlítani maguk a lakók is,
hiszen „...a lakókat tulajdonképpen az épület
alakította ki” (Goethe), illetve, ha még
nem is alakította ki teljesen,
erősen alakítja,
alakítgatja őket?!

Wo hern komme sie?
Ich komme auch aus der Tschechoslowakei.
Akárcsak Hédi, Marie – Günter felesége – is francia szakos.
Amikor náluk jártunk, akkoriban fejezte be doktori
értekezését Sartre-ról. És az egzisztencializmusról.
D. úgy mutatott be neki, mint egzisztencialista költőt.
Pedig nem vagyok egzisztencialista.
Egyetlen bűnöm van: az egzisztenciám.
Túl az Óperencián.
Ám e bemutatásnak mégiscsak volt haszna.
Marie asszony láthatóan a kegyeibe fogadott.
Azaz csak fogadott volna.
Mert a kegyeiben már nem volt hely
Günther miatt, akinek az egyik filmjét (*Die Verlobte*) épp
az előző napon láttuk. Fődíjat nyert valamelyik
nemzetközi filmfesztiválon. A fasizmusról szól –
áttételek nélkül.
Áttételesen a mindennapi fasizmus anatómiáját adja.
Günther túlélte a fasizmust.
Most ötvenéves, és rákban fog meghalni.
Marie is tudja ezt, de keményen viseli a sorsát.

Nincs más választásunk, mindig választanunk kell.
 Megígértem, hogy elküldöm neki a mesekönyvemet.
 Magyarul ugyan nem tud, de miért ne küldhetném el?
 Én se tudok németül, és mégis...
 Ó, Tannenbaum, ó, drága Zs.-né!,
 ...mégis vettem egy verseskönyvet
 („Ich brauche ein Heft.”),
 Harald Gerlach *Mauerstücke* című kötetét.
 Egyik versének címe: *Augenzeuge*.

A szemtanú.

Sz. fel akarta keresni Peter Hacksot, de nem kereste fel.
 Ehelyett vett magának egy meleg bakancsot, potom 76 márkáért.
 És végignézte a Deutsches Theater *Sirály*-előadását.
 Donnerstag, 11. September, Teihe 10, Sitz Nr. 96.
 Én negyedórát bírtam belőle, aztán kijöttem.

Most meg itt kezdett

/////

/////

/////

szemerkélni az eső.

Ha Anatolij Pavlovics látta volna az előadást,
 jótékony céllal, bizony isten, elaludt volna.
 Jótékony céllal, hogy továbbra se kelljen
 megtagadnia a *Sirályt*.

De Sz. nem aludt el rajta, s nem is hagyta ott.

Hiába, ő vérbeli színházi ember.

Én csak egyszerű néző vagyok.

Mondhatnám –

más esetekre is érvényesen –

Augenzeuge.

Mert ez a legfontosabb:

Szemtanúnak lenni. „Aki a jelent látja,
 az mindent látott, ami csak valaha volt vagy
 valaha lesz...” (Marcus Aurelius) Különben is,

mi ez az egész, ha nem színház?

Felmegy a függöny, lemegy a függöny.

Felmegy, lemegy.

Fel, le.

S közben hány,

ó, hány országon s orgazmuson át vezet az ember útja?!

Az emberélet útjának felén innen, s rajta túl.

Csak megyünk, megyünk,

akár egy bulldózer,

magunk előtt tolvaj kincset, szemetet:

nyerünk,

veszítünk,

félünk,

nem félünk,

félünk...

No de hagyjuk, ne keressük mindenben a tanulságot!

Jó lesz vonatra szállni,

hiszen már itt is sűrűn

//////////

//////////

//////////

esik az eső.

Ennek a szövegnek tanulsága egyébként nincsen.

Ámbátor ez is lehet tanulságos –

szól rám valahonnan valamelyik isten.

S azt is mondja még: ideje eltűnnöm.

Ideje eltűnnöm innen.

Függöny.

(Dunaszerdahely, 1981, 1985)

Tóth László

Irdatlan száját kitátva...

Újabb év jön

de a múltfélben levő esztendő

rúnáit sem tudtad maradéktalanul megfejteni

szomorúan üldögélsz egy városszéli lakásban

nem messze a HÉV mozdonya túlköl rekedten

s moco rog álmában a Kopasz-hegy

éjszaka van

hányszor írtad le már ezt versben

éjszaka

éjszaka van

ez a lakás a barátodé

aki ugyanolyan hontalan ebben a városban

ugyanolyan hontalan ebben az országban

ezen a földön ebben az univerzumban

mint te

az írógép is az övé

melyen ezt a verset írod

ezt a verset

melyet régóta forgatsz már a szádban

mely bévülről harap az ajkadba

mar bele nyelvedbe

föltépi szájpaddlásodat

kiveri néhány fogad szétrágja ínyedet

ezt a verset

mellyel

hallgatod

lehallgatod

kihallgatod magadat

mellyel a halált próbálgatod
a halált formálgatod saját képedre
s meglehet túllépni is ezzel a verssel fogsz
a halálon

újabb év jön
ragadozó vadként
lopakodik
settenkedik feléd
e városszéli lakótelep
tervszerűen burjánzó
vadonában
sejtre sejt –
épülnek egymásra a napok

ez a lakás a barátodé
hol Jónásként akár viharba
került hajón meghúzhatod magad
s miként őt a cet
téged is készül már
elnyelni a bőfögő város

csak tudnád
ó ha tudhatnád
melyik isten küldte érted
melyik isten melyik sátán
netán magától jött mert megérezte
mindig arra vágytál hogy jöjjön csak jöjjön

egyelőre csupán mutatja magát
irdatlan száját kitétvá böffent feléd
irdatlan száját kitétvá böffent feléd

idegen itt körötted minden

idegen barátod írógépe
idegenek a bútorai könyvei
idegen az edényeiben főzött ételek íze
fürdőszobájában idegen a mosószerek szappanok
samponok levegőillatosítók illata
szekrényeiben idegenül lógnak
az ingeid ruháid
s idegenek a kedveseid is
ha vilmulsz és györgyikélsz
barátod lakásában blazírtan éppen

veled virraszt
míg ébren vagy
az éjszaka
veled virraszt a nézett világ
veled virraszt a látott világ

újabb év jön
az olvasólámpából fény szele fúj
zizegnek körötted a teleírt papírlapok
táncosnők: libegnek rajtuk a szavak
ka
 céran
pu
s te fáradtan bámulod őket
és hallgatod egykedvűen a részletek
mozdulataikból kiszivárgó zenéjét

még jó hogy elrejtőzhetsz
néha a testedben
bújócskázó kisfiúként
lapulhatsz benne akár ha
padlásfeljáróban pincelépcsőn
a fészker és a kamra ezernyi zegében-

zugában lapulnál
 percek múlnak el így
 órák napok hetek hónapok évek
 miközben észrevétlenül nősz növekszel
 pattog feszül rajtad a bőr
 mígnem kinövöd lassan a tested
 kinövöd lassan ezt a lakást
 leomlanak körötted a falak
 romba dőlnek életed díszletei
 a semmibe tűnik át szomorúan a Kopasz-hegy
 éjszaka van

éjszaka
 felboncolt óramű fölötted az úr
 látod fogaskerekeit rugóit parányi szegecseit
 hallod lélektelen tiktakolását
 éj-sza-ka-éj-sza-ka-éj-sza-ka-van
 őszülő szakálladon
 gyermekkori álmaid kicsurgó
 nyála szárad
 ú-jabb-év-jön-ú-jabb-év-jön
 de még a múltfélben levő esztendő
 s eddigi életed rúnáit
 sem tudtad maradéktalanul
 azokat sem tudtad megfejteni –

(Budapest, 1985, 1991)

Tóth László

Elégia. A nőkhöz

„Aki voltam, arra emlékeznetek
legyen kedv, és ne kötelesség dolga.”

(Petri György)

Gondoljátok meg,
gondoljátok meg, ti mind,
kik szerettetek, s ti is, kik nem,
kiket engem szeretni vagy nem szeretni
teremtett az isten,
s ti is gondoljátok meg jól,
kiket én is szerettem olykor-olykor,
vagy kikkel csak úgy elvöltünk,
ahogy elvan időnként,
ahogy elvan a másikkal az ember,
eltelve közben másnak takargatott szerelemmel,
gondoljátok,
gondoljátok meg,
maholnap negyvenéves vagyok:
lovagoltam hintaló-napokon,
átbukdácsoltam göröngy-éveken,
s szelek tépik, ime,
bősz esők porlasztják immár
szikla-szép életem,
és lassan több bennem a halál,
mint amennyi élet volt
bennem valaha is,
s már reggel,
rögtön ébredés után,
amikor hirtelen fölfáj, amikor szikkadó husomban, szuvasodó
csontjaimban, lankadó zsigereimben hirtelen fölfáj,
fölfáj és fázni kezd minden porcikámban

a hunyorgó reggel,
amikor álommá minősül vissza
a nehezen jött, ám annál gyorsabban bomló álom,
amikor megszokott mozdulataim keresem az ébredéshez,
de hirtelen egyiket sem találok,
ebben a köztes időben,
amikor még szemét dörzsöli bennem a lélek,
én már az őzlábakon közelítő
éjszakától félek,
az álmatlan és álomtalan éjszakáktól,
amikor úgy feszül körém szobám magánya,
akár bűvárharang köré a tenger mélye,
amikor mélyvizi szörnyek
szobám meghitt tárgyai,
s én mindegyiktől
külön-külön
rettegek,
félek,
és nem és nem és nem akar jönni az álom,
és nem és nem és nem és nem akar megvirradni,
gondoljátok meg,
gondoljátok meg, ti mind,
kikkel szerettük,
s ti is,
kikkel nem szerettük egymást,
nem adhattam többet néktek,
csak annyit, hogy éltem,
s ha vétettem ellenetek,
az is ennyi volt,
ennyi volt a vétkem,
éltem – nem néktek, nem magamnak,
s másoknak sem,
csak úgy,
ahogy botor bogárka vagy madár az ágon,

nincs már bennem szerelem,
ami volt – annyi volt,
nálatok hagytam, nem sajnálom,
ma meg már egyre kevésbé érzem késztetését
annak, hogy szeressek,
s egyre gyakrabban érzem magam egyedül
már szeretkezés közben is,
pedig mennyire belétek tudtam veszni egykor,
hogymint veletek együtt támadjak fel
újra és újra,
hogymint veletek jussak el a gyönyör
valóságától elválasztó határán túlra,
ha hozzáértem a lábatokhoz,
a lábatok mosolygott,
ha a melletekhez,
a melletek,
minden szeretkezésünkön
a belső szerveink is szeretkeztek,
szeretkezett a májunk, a tüdőnk,
a szívünk, lépünk, epénk,
zsigereim a zsigereitek szólengatták
s becézgették szerelmesen,
hogymint halljalak benneteket,
egy személyben voltam én mindenki,
aki hall,
hogymint lássalak,
mindenki, aki lát,
de íme, a nőekkel együtt hal ki,
velük együtt hal ki belőlem immár a világ,
a nőekkel, akik elhagytak engem,
s a nőekkel halok meg lassan,
akiket én hagyok el,
emléketek verdes csak immár fölöttem,
mint két élő szárny,

melyek közül kipusztult már a madárka,
nyelvemmel belehajoltam a szátokba,
nyelvetekkel belehajoltatok
a számba,
szememmel a szemetekbe
és szemetekkel a szemembe,
életemmel az életetekbe
és életetekkel az életembe,
még a beleim és a zsigereim is értetek
dolgoztak, ha az enyémekek voltatok,
s amikor elhagytatok éppen,
azért, hogy túléljek benneteket,
szerettem volna, ha egyszer is a helyetekben lehetek,
s átélhetem,
előbb külön-külön,
aztán egyszerre mindazt a kéjt,
amit egyenként éltetek meg velem,
de vajon túlélne-e,
túlélne-e az ember
a gyönyört, ha egyszerre szakadna rá,
amelyben egyenként részesítették vad kedvesei,
s amelybe kedvesei is egyenként örültek bele
újra meg újra,
egyenként minden vak kéjben hörgő szelid szüz,
s minden angyalarcú kurva,
gondoljátok meg,
gondoljátok meg, ti mind,
kiknek életéhez a magamét hozzáélem,
ha szemetekre nem és nem és nem akar jönni az álom,
és nem és nem és nem és nem akar megvirradni köröttetek,
maholnap negyvenéves vagyok,
életnek egyre rútabb,
de egyre szebb és szebb halálnak,
ó,

hányszor öltözködtem testetekbe,
a hajatokat öltöttem magamra,
leheleteteknek csecsemő illatát
vagy részeg bűzét öltöttem magamra,
ágyékokot selymét, bársonyát,
s veletek együtt
magamra öltöttem a torz mindenséget,
bolygók, meteorok közt szeretkeztünk,
 kozmikus csillagporban fulladoztunk,
ha nyomta oldalátokat valami,
holdat, napot vettem ki alóla,
tollpíhét,
vak szobáitokban
megbámult minket tükrötök,
mely pokoli bendőként nyeli el
és rejti magába minden titkokot,
hányszor,
ó, hányszor öltözködtem nagy,
benső csöndetekbe,
szátok sziklakövei közül
öntudatlan előbugyogó hangotok
forrásvizébe,
izmaidok rángásába,
húsoatok halk remegésébe,
hányszor szerettem volna
látni magam a szemetekkel,
hallani magam a fületekkel,
érezni szagomat az orrotokkal,
ó, hányszor,
hányszor néztem testetek a testemmel,
falloszom hányszor méregette melletek, hasatok,
hányszor kacsintott össze szemetekkel, szátokkal,
hányszor báméskodott vulvátokban,
testetek által

a világ
tárult s tágult ki előttem valahányszor,
testetek volt a tavasz,
testetek volt a nyár,
testetek volt az ősz, a tél,
testetekben a vadon szólt –
ág reccsent, levelek zizegtek,
avar zörrent,
almafákkal szegélyezett utak voltatok,
komótosan poroszkáltam
vagy éppen szaporábbra fogtam lépteim rajtatok,
s mint akinek ezernyi dolga/útja van,
akárhányszor buktam is el,
talpra szökkentem
untalan,
letéptem a körmöm,
hogyan beléje ülve
hajózhassatok át az éjszakán,
kitéptem a hajam,
hogyan avval bélelve ki vackotok,
vészeljétek át a telet,
a magány boltíve alatt álltunk,
bőszén záporoztak ránk a csillagok,
árvák voltunk,
elhagyottak,
boldogok,
itt kuksolok most,
akár tengermélybe merült bűvárharangban,
szobám magányában az éjszaka fenekén,
és nem és nem és nem akar jönni az álom,
és nem és nem és nem és nem akar megvirradni,
maholnap negyvenéves vagyok:
lovagoltam hintaló-napokon,
átbukdácsoltam göröngy-éveken,

s szelek tépik, ime,
bősz esők porlasztják immár
szikla-szép életem,
s jó lenne tudni,
jó lenne végre tudni,
szeretkezéseinkből magatokra emlékeztek-e csupán,
vagy belőlem is megőriztetek valamit,
megőriztettek-e az öntudatlan harapást,
mellyel nyakamba, vállamba,
karomba martatok,
mert én őrzöm fogaitok nyomát,
ami fájdalom volt tegnap,
élő emlék ma,
gondoljátok meg,
gondoljátok meg, ti mind,
kik szerettetek, s ti is, kik nem,
kiket engem szeretni vagy nem szeretni
teremtett az isten,
egymás által –
mint árvát az árva –
mi végső soron magunkat
rúgtuk, haraptuk, tömködtük át
az örökkévalóból

az örökkévalóságba.

(Budapest, 1989, 1991)